

Marx' eftermæle

SFAH afholdt den 11. oktober et debatmøde i ABA's lokaler under overskriften "Hvad har Marx at sige os i dag?" Det indbudte debatpanel bestod af forskningsbibliotekar ved Roskilde Universitetscenter Nils Bredsdorff, tidligere formand for Socialistisk Folkeparti Gert Petersen og Politikens chefredaktør Tøger Seidenfaden. Professor ved Århus Universitet Curt Sørensen, som også var indbudt, havde meldt afbud. Mødets initiativtager Michael Kjeldsen fungerede som ordstyrer.

Panelets medlemmer gav i tre indledende oplæg deres svar på aftenens hovedspørgsmål. Nils Bredsdorff gjorde her opmærksom på, at Marx' tanker og teorier nu i vidt omfang indgår som en del af vor tænkemåde. Selv om marxismen ikke giver svar på vore aktuelle politiske spørgsmål og i den forstand må betragtes som utidssvarende, anfægter Marx' kritik ikke desto mindre det overmod, der præger mange af markedets og globaliseringens fortalere, mente Bredsdorff.

En næsten religiøse tro på den historiske udviklings forudbestemte forløb havde nok gjort Marx blind over for væsentlige sider af samfundsudviklingen, men ikke for dens indre modsætninger. Som en parallel til vor tids ambivalente forhold til globaliseringen synes også Marx at have befundet sig i et dilemma. Trods sine forudsigelser om en stadig forværring af livsbetingelserne for flere og flere erkendte Marx, at kapitalismen besad en civiliserende kraft, påpegede Bredsdorff.

Havde Marx' teorier vist sig fejlagtige, var nogle af hans begreber stadig relevante, fortsatte Bredsdorff og gav som eksempel

Marx' forestilling om den omsiggribende tingsliggørelse. Prissættelsen og patenteringen af menneskelige gener er en bekræftelse herpå. Marx' nutidige værdi skyldes dog først og fremmest hans skarpe analyse og kritiske distance, som stadig kan tjene som inspiration for en ærlig og åben debat, og på hvis grundlag der vil kunne bygges en moderne kritisk teori, sluttede Bredsdorff.

Gert Petersen foretog i sit oplæg et langt historisk tilbageblik med det formål at vise værdien af Marx' tanker og ideer i et overordnet perspektiv. Han afviste samtidig påstanden om, at Sovjetunionens fald var ensbetydende med marxismens endeligt, idet kerneelementerne i Marx' teorier endnu havde deres berettigelse – om end i modificeret form. Således er Marx' materialistiske historieopfattelse ikke ugyldig; den må blot suppleres med en række ikke-økonomiske faktorer. Klassekampen er også stadig en af de vigtigste drivkræfter i den lange historiske proces, som vi er en del af. Og selv om Marx' merværditeori næppe lader sig anvende i praksis, består udbytningsrelationer fortsat, sagde Petersen.

Marx tog fejl af udviklingens retning, og hans elendighedsteori holdt ikke. Med sidstnævnte stod og faldt også revolutionsteorien. Marx undervurderede betydningen af især tre forhold i den politiske og samfundsmæssige udvikling, nemlig Vestens totale verdensherredømme, arbejderbevægelsens reelle styrke og spillerum i de demokratiske samfund og de sociale menneskerettigheders trinvis udbredelse, fastholdt Petersen.

Derimod kan man i det globaliserede markedes udvikling se en

bekræftelse af Marx' teori om en øget kapitalkoncentration, ligesom den politiske kamp mod privat merværdi mange steder stadig er en kamp mod enkeltgruppers økonomiske herredømme. Marx' værdi i dag skal dog først og fremmest søges i hans tro på menneskeskabte samfund bygget på frihed, lighed og solidaritet på én og samme tid. Det er måske en utopi, men den bør fastholdes, mente Gert Petersen.

Tøger Seidenfaden fandt det væsentligt at se Marx som en af 1800-tallets store samfundstænkere. Hans teorier er dog ikke videnskab i moderne forstand, og de har forlængst mistet deres reelle betydning, fastslog Seidenfaden. Når Marx har indtaget en særstilling i eftertiden, skyldes det alene den omstændighed, at hans ideer blev opløftet til statsideologi. Sidste gang, Marx' teorier havde en vis relevans, var i 1930'erne. Og det var derfor heller ikke marxismen, men leninismen, der faldt med Muren i 1989, pointerede Seidenfaden.

Marx kan ikke tillægges noget moralsk ansvar for den politiske og samfundsmæssige udvikling i det 20. århundrede. Han var humanist og i sine sidste år nærmest på linje med socialdemokraterne. Men der var elementer i Marx' lære, som kunne og blev udnyttet af totalitære kræfter. Det gjaldt blandt andet hans historiske determinisme, som kunne ophæve enhver tale om etik og moral.

Udviklingen fulgte ikke Marx' prognoser, og han tog fejl på alle væsentlige punkter. Betonningen af de økonomiske faktoreres altafgørende betydning har heller ikke grund i virkeligheden. Således kan de ikke alene forklare aktuelle fænomener som eksempelvis islamisk terrorisme, mente

Seidenfaden. Mest alvorligt er dog fraværet af en positiv politisk teori hos Marx og den omstændighed, at hans synsvinkel lader alle etiske og politiske kategorier ude af synsfeltet. Marx opfattelse af den politiske magt var dybt naiv, og hans manglende interesse for politiske og administrative spørgsmål gjorde ham i en vis forstand apolitisk.

De af Marx' ideer, der nu betegnes som fælles tankegods, er ikke specielt originale, og de er kun lidet anvendelige i forståelsen af vore aktuelle politiske spørgsmål som for eksempel nationalstatens fremtid, terrorismen og den kulturelle identitetskrise. Tilsvarende kan klassekampen ikke længere siges at være det afgørende problem i et land, hvor den politiske strid først og fremmest handler om forholdet mellem stat og marked, det offentlige forbrug, udlændingepolitik, etik og miljøspørgsmål.

Marx' analyser kan heller ikke bidrage til en holdbar tolkning af globaliseringen. Skal man endelig pege på et positivt element af nutidig betydning hos Marx, må det være hans tro på det skabende og selvrealiserende menneske, sluttede Seidenfaden.

Den resterende del af mødet formede sig som en debat mellem panelets medlemmer indbyrdes suppleret af enkelte kommentarer og spørgsmål fra salen.

Seidenfaden indvendte mod Bredsdorff, at Marx næppe selv ville have indset og erkendt de tvetydige elementer i globaliseringen, og at hans påståede kritiske distance ikke i sig selv er tilstrækkelig til at give Marx en nutidig betydning. Som svar herpå henviste Bredsdorff til Marx' særlige evne til at drage konsekvenser af egne og andres analyser. I modsætning til både samti-

dige og senere tænkere var Marx' kritik desuden båret af et håb om noget bedre. Han var ikke kulturpessimist, men beslægtet med oplysningsfilosofferne. Af aktuel og konkret betydning for vor forståelse af globaliseringen er for eksempel Marx' påpejning af de selvkørende økonomiske processer, mente Bredsdorff, idet han henviste til det pludselige og alvorlige økonomiske sammenbrud i Sydkorea. Det havde afsløret den latente risiko, der er forbundet med de økonomiske kræfters fri råden.

Seidenfaden afviste dette synspunkt, og gjorde opmærksom på, at markedet faktisk er underlagt flere menneskeskabte restriktioner, eksempelvis en stadig voksende miljølovgivning, der ikke blot er udtryk for en håbløs "forsvarskamp". Endnu engang fastslog Seidenfaden, at den store svaghed hos Marx er hans manglende positive teori om politik og hans temmelig naive forestillinger om det naturlige samfund. Deri ligger tragedien i den marxistiske tradition, understregede Seidenfaden.

Gert Petersen anså det – i modsætning til Bredsdorff – for muligt at regulere markedsøkonomien i en globaliseret verden ad politisk vej. Og som en kommentar til Seidenfadens synspunkt sagde han, at den aktuelle diskussion om forholdet mellem stat og marked reelt er en følge af klassekampen på samme måde, som velfærdsstaten er et resultat af venstrefløjens politiske kamp. I den forstand havde Marx altså haft stor indirekte betydning for vort samfunds indretning, mente Petersen.

Bredsdorff vedgik, at Marx' økonomiske teorier var højst problematiske, men afviste Seidenfadens påstand om, at de var

værdiløse. Seidenfaden udbad sig derefter en marxistisk forklaring på den sovjetiske udvikling, idet han selv polemisk skitserede to mulige tolkninger. Petersen tillagde ansvaret for det sovjetiske systems sammenbrud et vedvarende og massivt folkeligt krav om markedsøkonomi, medens Bredsdorff karakteriserede Sovjetunionen som ét stort "udenomssamfund", der undrog sig traditionel økonomisk analyse.

I en afsluttende bemærkning gjorde Gert Petersen opmærksom på, at Marx havde været mere optaget af bevægelsen end målet, og at der hos den sene Marx kunne spores en begyndende tro på demokratiet. En sådan positiv fremskrivning af Marx' synspunkter anså Seidenfaden for aldeles uberettiget. Det forenkledede billede af velfærdsstatens udvikling, som Petersen havde tegnet, var i følge Seidenfaden heller ikke i overensstemmelse med de faktiske forhold. Han henviste til, at der også i lande uden et socialdemokrati og med en svag fagbevægelse – som for eksempel USA – havde udviklet sig en slags velfærdsstater. Seidenfaden konkluderede, at der måtte skelnes mellem en objektiv og en subjektiv marxisme, og at den sidste tydeligvis var den vigtigste.

I de få indlæg fra tilhørerne, som den knappe tid tillod, blev Marx' økonomiske teori, den sovjetiske udvikling og klassekampens betydning for arbejderens organisering kommenteret.

Ordstyreren takkede afslutningsvis paneldeltagerne og de omkring fyre fremmødte for et godt møde. SFAH agter at fortsætte rækken af debattmøder i det ny år.

Carsten Frimand

Internet

ABA

ABA's hjemmeside udbygges løbende. På siden kan man finde kilder til arbejderbevægelsens historie – indtil videre programmer fra Socialdemokratiet og SF – og se uddrag af den socialdemokratiske agitationsfilm "Danmark for Folket" (1936) og en seks minutter lang film om DKP's 1. maj demonstrationstog i København optaget i 1932. Artiklerne fra ABA's seneste tre årsskrifter kan læses sammen med en større artikel af Henning Grelle om fagbevægelsen og A-pressen.

Og så kan man naturligvis søge i ABA's samlinger.
www.aba.dk

Frihedsmuseet

Et fornemt dansk eksempel på museal formidling over internettet er lavet af Frihedsmuseet. På siden kan man følge fire virtuelle rundvisninger med temaerne 'BOPA', 'Frihedsrådet', 'September 1942 – en måned midt i besættelsen' og 'Danskere i koncentrationslejr'. Man kan læse historien om udvalgte genstande fra museets samling (frihedskæmperarmbind, Dannebrog, souvenirs fra Tivoli, Heinrich Himmlers øjeklap og fangeres ting), og man kan få et kronologisk overblik over besættelsesårene og se billeder fra Frihedsmuseets udstilling.

www.natmus.dk/frihed

På vei mot LO

En lille web-udstilling lavet af Nasjonalbiblioteket i Oslo om Henrik Wergeland, Marcus Thraue, Eilert Sundt, Christian Holtermann Knudsen om de første

skridt på vej mod en organiseret arbejderbevægelse i Norge.

www.nb.no/html/lo.html

Det norske Arbeiderparti

Det norske arbejderparti har på sin hjemmeside en historisk afdeling med "linker til spennende stoff om arbeiderbevegelsens historie i Norge". Foruden partiets historie og biografier over en række af dets ledere findes der leksikalske oplysninger om partiets statsministre, formænd, partisekretærer, valgresultater og medlemstal, tillidsvalgte i kvindebevægelsen og meget andet.
www.dna.no/internett/org/historie

Den kolde krig

"The learning curve" er en ambitiøs og særdeles vellykket kombination af udstilling og undervisning på internettet lavet af det britiske rigsarkiv, Public Record Office. Senest er der blevet tilføjet en udstilling om den kolde krig. Ved hjælp af originale dokumenter, film, billeder og plakater kan man udforske seks hovedtemaer: Begyndte den kolde krig i virkeligheden i årene 1919-39? Hvor stærkt var det allierede sammenhold under 2. verdenskrig? Hvad var årsagen til den kolde krig? Hvad var den kolde krig? Hvor tæt kom det på en atomkrig? Var Vietnam et vendepunkt i den kolde krig? Under hvert tema er der casestudies, hvor den besøgende på baggrund af primært kildemateriale stimuleres til at formulere sit eget syn på problemstillingen. Et fornemt eksempel på "læring".
<http://learningcurve.pro.gov.uk/coldwar>

SPD's Pressetjeneste (1946-95) – i digital udgave

Friedrich Ebert Stiftelsens Bibliotek har i samarbejde med Deutscher Forschungsgemeinschaft gennemført et digitaliseringsprojekt med det formål at sikre en hurtigere og bedre adgang til den socialdemokratiske pressetjenestes materiale fra årene 1946-95. Via internet kan interesserede nu gratis søge på en komplet samling af fuldtekstdokumenter, idet de daglige pressemeddelelser foreligger både som images og digitale dokumenter med tilføjede metaoplysninger. Som en del af projektet er der udarbejdet person- og stikordsregistre, der sammen med udsendelsesdatoen udgør systemets tre søgemuligheder.

Pressetjenestens meddelelser kan betragtes som SPD's officielle talerør og digitaliseringen af materialet som et bidrag til den fremtidige forskning i de politiske partiers historie i Tyskland efter 1945. Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Regine Schoch, Bibliothek der Friedrich-Ebert-Stiftung, Godesberger Allee 149, 53170 Bonn. <http://library.fes.de/cgi-bin/po-pulo/spdpd.pl>

En sørgelig historie

Årbogen "Beiträge zur Marx-Engels-Forschung" er nu udkommet i 10 bind (det 11. er på trapperne). De normale bind har koncentreret sig om bidrag til udviklingen af marxistisk teori, de historiske omstændigheder omkring udviklingen af teorien, publicering af dokumenter og de historiske forhold i forbindelse med udgivelsen af Marx' og Engels' værker, især udgivelsen af

Marx-Engels-Gesamtausgabe (MEGA), både den første i årene 1924-1941 og den anden fra 1975 og fremefter. Redaktionen har imidlertid anset specielt det sidste emne for så vigtigt, at den i 1997 påbegyndte en serie ekstrabind om den første MEGAs historie.

Sonderband 1 handlede om David B. Rjazanovs betydning for Marx-forskningen og -udgivelsen, Sonderband 2 (2000) om samarbejdet mellem det i Moskva placerede Marx-Engels-institut og Institutet for socialforskning i Frankfurt.

Nu er 3. bind udkommet; det undersøger omhyggeligt konsekvenserne af stalinismens sejr i Sovjetunionen og dens betydning for udviklingen af den første MEGA, udgivelsen af andre publikationer af Marx og Engels og især også medarbejdernes skæbner under stalinismen. En serie korte biografier over de fleste findes på s. 398-434.

Rjazanov engagerede sig ikke i fraktionskampene i Sovjetunionen efter Lenins død, men udgjorde nærmest en fraktion for sig selv. Han gav plads til medarbejdere, der var aktive i forskellige fraktioner (eller blev beskyldt for at være det), hvis de var fagligt kvalificerede til at deltage i udgivelsen af MEGA eller de andre opgaver, som Marx-Engels-institutet havde fået overdraget. Det var en kominternbeslutning at udgive alt bevaret materiale fra Marx og Engels, og instituttet fik betydelige midler stillet til rådighed med henblik på at anskaffe en omfattende samling af socialhistorisk litteratur og indsamle dokumenter, hvilket i mange tilfælde sikrede centrale tekster – f.eks. Marx' økonomiske hæfter – for eftertiden. Rjazanov orga-

niserede blandt andet en affotografering af Marx' og Engels' arkiver, som fandtes i det tyske socialdemokratiske arkiv, et projekt, som ligeledes reddede meget materiale.

Men problemet med Rjazanovs politiske holdning var, at han adskillige gange offentligt kritiserede Stalin og dennes politik, og at han under ingen omstændigheder ville indordne instituttet under de politiske krav, der blev stillet fra SUKPs ledelses side. I 1931 blev han bortvist fra instituttet til byen Saratov, hvor han i 1938 blev myrdet på statslig foranledning.

Samtlige medarbejdere på instituttet blev underkastet en politisk kontrol, flere af Rjazanovs medarbejdere blev afskediget, og andre fik kun løn ansættelse. Det forringede arbejdsbetingelserne for udgivelsen af MEGA, specielt da instituttet blev lagt sammen med Lenin-institutet, og da dets direktør, V.V. Adoratskij, blev direktør for det samlede institut.

Adoratskij var ganske vist videnskabeligt kvalificeret, men han var mere umiddelbart engageret i den politiske kamp. Han havde samarbejdet med Lenin siden 1905 og omstillede nu instituttets arbejde til mere agitatorisk virkende opgaver. Imidlertid blev de allerede udarbejdede bind af MEGA udgivet, og der blev udarbejdet planer for den videre udgivelse, som dog ikke blev realiserede. Faktisk ophørte MEGA med at udkomme i 1936, idet der fra statslig side ikke var interesse for en videreførelse af udgaven. I stedet blev en russisk udgave afsluttet. Arbejdet blev derefter koncentreret om udgivelsen af Lenins værker, og som noget nyt påbegyndtes en udgave af Stalins værker.

Ikke desto mindre udkom i 1939 og 1941 dele af Marx' økonomiske manuskripter som "Grundrisse der Kritik der politischen Ökonomie", bearbejdet af Pavel Veller (Paul Weller), som hørte til den gamle garde i MEGA-arbejdet.

Det foreliggende bind indeholder materiale om specielt medarbejderkontrollen i 1931 og om medarbejdernes senere skæbne, og det er en sørgelig historie. Bidragene hidrører fra Jakob G. Rokitjanski (s. 13-120), Wladislaw Hedeler (s. 121-179), Reinhard Müller (s.347-370). Sidstnævnte udgiver nogle samtidige dagbogsoptegnelser og sammenholder dem med senere erindringer. Andre erindringer skyldes forlagslederen fra Marx-Engels-Verlag, Hans Jäger (s. 371-390). Disse forskellige bidrag er ikke tilstrækkeligt koordineret, og der er en del gentagelser. Især Hede- lers bidrag kunne med fordel have været strammet op.

Rolf Hecker analyserer instituttets arbejde og udgivelser i årene 1931-1941 (s. 181-311). Denne analyse klarlægger omstændighederne ved den fortsatte udgivelse af MEGA og instituttets andre opgaver, f.eks. udgivelsen af de velkendte "Udvalgte skrifter" i to bind. Udvalget blev revideret efter 1945 og derefter udgivet på mange sprog og i mange oplag. Dermed skabtes – i det mindste for de kommunistiske partier – et fælles grundlag for vurderingen af den marxistiske teori. Det beskæftiger Hecker sig dog ikke med; det ville i denne sammenhæng føre for vidt. Men emnet er vigtigt og kunne ved en senere lejlighed fortjene en særskilt undersøgelse.

Bindet indeholder endvidere to biografiske skitser af Adorat-

skijs udvikling og omfangsrige dokumenter som tillæg til flere af artiklerne.

Med disse tre ret omfattende særbind må det antages, at den første MEGAs historie er belyst og analyseret tilstrækkeligt; det synes som om, at udgiverne har ladet sig forlede af det righoldige kildemateriale til at fremlægge dokumentationen i et alt for omfattende udvalg. En kortere samlet fremstilling ville have været at foretrække.

Beiträge zur Marx-Engels-Forschung. NF. Sonderband 3. Stalinismus und das Ende der ersten Marx-Engels-Gesamtausgabe (1931-1941). Dokumente über die politische Säuberung des Marx-Engels-Instituts 1931 und zur Durchsetzung des Stalin'schen Linie am vereinigten Marx-Engels-Lenin-Institut beim ZK der KPdSU. Argument Verlag, Berlin-Hamburg 2001. 460 s. DM 39.90. ISBN 3-88619-684-7

Gerd Callesen

Udgivelser

New Clarion Press

Et nyt uafhængigt forlag er blevet lanceret i England som hedder New Clarion Press og vil udgive bøger der omhandler historie, politik, borgerretigheder, dødsstraf, kvinderstudier og socialpolitik fra et radikalt og kritisk perspektiv.

Fremtidige udgivelser som vil have særlig interesse for læsere af dette tidsskrift inkluderer følgende titler: A Pleasant Change from Politics: Music and the British Labour Movement Between the Wars, Classical Marxism: Socialist Theory and the Second

International, Consensus or Coercion? The State, the People and Social Cohesion in Post-war Britain, Marxism in Africa: The Class Struggle Across the Continent, The First Darwinian Left: Early Radical and Socialist Responses to Darwin.

Chris Bessant, New Clarion Press, 5 Church Row, Gretton, Cheltenham GL54 5HG, UK, (chrisbessant@newclarionpress.co.uk). Forlaget har også en webadressen: <http://www.newclarionpress.co.uk/>

Projekter

ABA har i perioden frem til 8. november 2001 modtaget meddelelser om følgende afhandlinger, der er under udarbejdelse:

Lov om arbejdsforhold (foreløbig titel)

Speciale, Institut for historie, Københavns Universitet

Loven om arbejdsforhold blev indført i september 1940. Dette betød bl.a., at strejkeretten blev ophævet. Blev denne lov indført efter tysk eller dansk pres? Kildegrundlaget er foreløbigt DsF-forretningsudvalgsprotokoller, Arbejderbladet, Social-Demokraten.

Forventes afsluttet i begyndelsen af 2002.

Peter Blichmann, Sankt Kjeldsgade 17, 4., 2100 København Ø, tlf.: 39 20 13 60; e-mail: skaablich@get2net.dk

Heinrich Wiatrek 1897-1945

Artikel

Biografisk skitse over Heinrich Wiatrek. HW var funktionær i

Kommunistische Partei Deutschlands i Øvre Schlesien, sidenhen på Leninskolen i Moskva og derefter instruktør for partiet i Ruhrområdet. Overgangsvise KPDs repræsentant ved Komintern i Moskva. Valgt som kandidat til KPDs centralkomite på kongresserne i 1935 og 1939. Han var leder af KPDs illegale ledelse i København. I 1941 blev han arresteret og i 1943 dødsdømt. Gestapo var imidlertid ikke interesseret i hans henrettelse, så han overlevede krigen. Arbejdsperioden er 1918-1945. Forventes afsluttet i 2002.

*Andreas Herbst,
Lauberhornweg 17,
D – Berlin,
tlf.: 4930 7031;
e-mail:
herbstandreas@yahoo.de*

Undersøgelse af DKP som et nationalt parti

Speciale

Undersøgelsen tager foreløbigt udgangspunkt i følgende problemstillinger indenfor perioden fra 2. Verdenskrig og frem: Hvordan forholdt DKP sig til forskellige nationale spørgsmål? Hvordan opfattede DKP danskheden? Og hvilke erfaringer byggede kommunisternes danske identitet på?

Forventes afsluttet sommer 2002.

*Jesper Jørgensen,
Helgenæsgade 2, 1.tv.,
8000 Århus,
tlf.: 8612 7833*

Kommunesocialisme i Rønne? Debatten om opførelsen af "De gamles Hjem"

Med udgangspunkt i forskningen om velfærdsstatens rødder, spe-

cielt Søren Kolstrup, søges debatten om alderdomshjemmet i Rønne placeret i forhold til de forskellige opfattelser af velfærdsstatens rødder. Der søges svar på spørgsmål som: Hvem var kræfterne bag opførelsen? Hvad var begrundelserne? Og hvordan lader dette sig placere i forhold til forskningen?

Forventes afsluttet efterår 2001.

*Anders Kjær,
Vesterbro 94, st.tv.,
5000 Odense,
tlf.: 66 13 14 91*

Magtforhold og ideologiske forandringer i Labour Party

Speciale, Institut for statskundskab, Københavns Universitet
Undersøgelse af magtforhold og ideologiske forandringer i det britiske Labour Party fra slutningen af 1950'erne til midten af 1990'erne.

Påbegyndt juli 2001, forventes afsluttet forår 2002.

*Jakob Lind,
Fredericiagade 51, 2.3,
1310 København K,
tlf. 33 91 96 22,
e-mail:
jakobbro.bergblind@post.tele.dk*

Globalization and the Social Democratic State: Sustaining State Power

Ph.D., City University of New York Graduate Center/Institut for Statskundskab, KU

Analysis of the viability of the Danish social democratic welfare state in the face of greater capital and trade mobility, flexible production systems, and decentralized labor market institutions. Particular emphasis is on the creation of coordinated, rather

than centralized, labor market institutions that enhance the competitiveness of Danish workers and industries, notably active labor market policies and institutions.

Afhandlingen bygger i første omgang på trykt materiale: årsberetninger, protokoller, monografier og artikler

Forventes afsluttet sensommeren 2002

*Damon C. Morris,
Institut for statskundskab, KU,
1130 København K,
Rosenborggade 15,
Tlf.: 35 32 33 97;
e-mail: DM@ifs.ku.dk*

De unge år. Hvidovre fra 1900-30

Hvidovres historie fra 1900-1930 med særlig henblik på socialdemokraternes første periode ved magten – 1925-1929.

Påbegyndt 1999, forventes afsluttet i foråret 2002.

*Hans Chr. Thomsen,
Lokalhistorisk arkiv,
Medborgerhuset,
2659 Hvidovre,
tlf.: 36 39 21 82*

Den danske venstrefløj og den religiøse utopi

Speciale, Institut for historie, Københavns Universitet

En undersøgelse af de specifikke religiøse træk i den danske venstrefløjs forhold til Sovjet og til deres politiske overbevisning, 1917-1942.

Forventes afsluttet sommeren 2002.

*Mikkel Thrane,
Griffenfeldsgade 13b, 4.,
2200 København N,
tlf.: 35 36 27 05;
e-mail: grif@worldonline.dk*